

12ο Δημοτικό Σχολείο Περιστερίου

Τάξη Δ₁

Τα Χριστούγεννα με τα μάτια των παιδιών

ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ 2012

Συνεργάστηκαν οι:

Α. Γιάννης

Γ. Κων/νος

Γ. Ανίρντα

Γ. Αλκίνοος

Δ. Άγγελος

Ζ. Μυρτώ

Κ. Θάνος

Κ. Λουκάς

Κ. Βασίλης

Κ. Γιώργος

Κ. Βασίλης

Λ. Ειρήνη

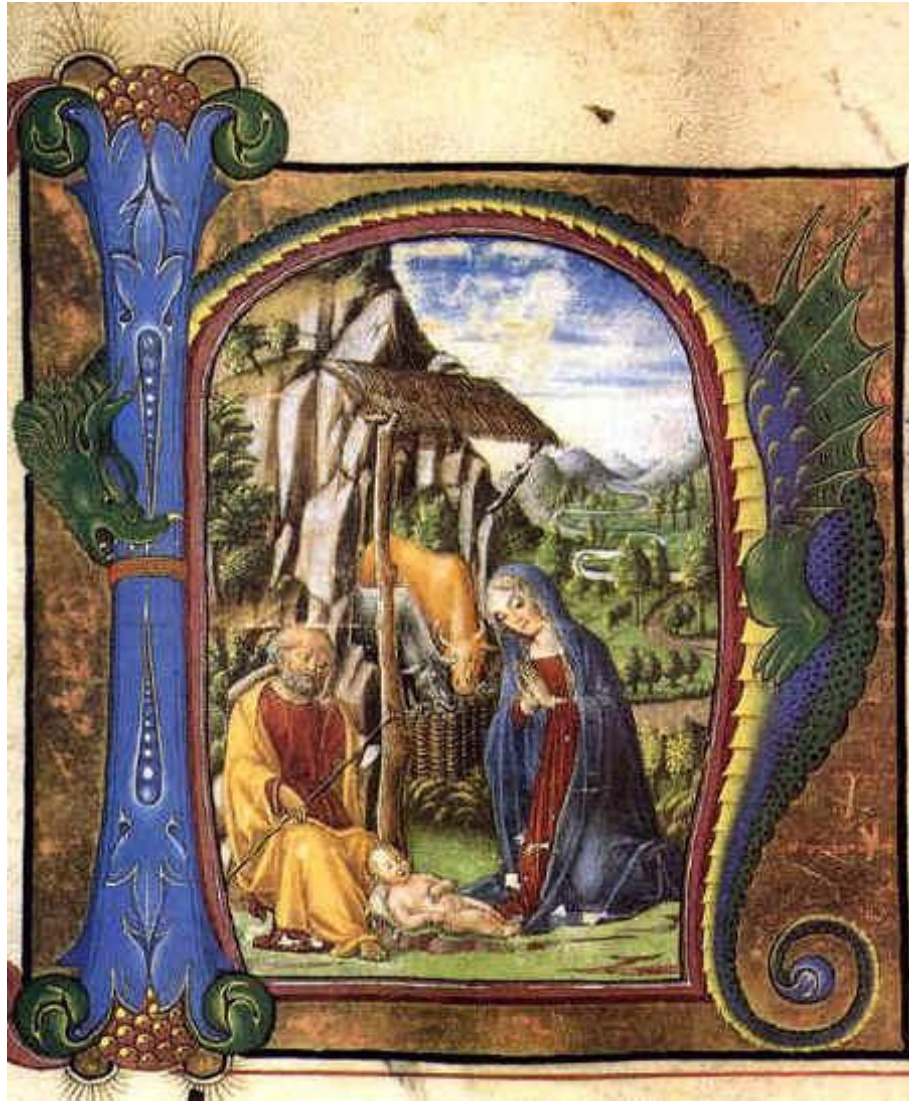
Ρ. Νικολέτα

Σ. Αργύρης

Περιεχόμενα

Η πιο όμορφη ιστορία	Σελ. 4
Άγιος Βασίλειος	σελ. 14
Αϊ Βασίλης	σελ. 18
Μύθοι – θρύλοι - παραδόσεις	σελ. 20
Ήθη και έθιμα από όλη την Ελλάδα	σελ. 23
Κάλαντα και τραγούδια	σελ. 32
Τα Χριστούγεννα με τα μάτια των ποιητών	σελ. 38
Χριστουγεννιάτικα γλυκά και φαγητά	σελ. 43

Η πιο όμορφη ιστορία

Πριν πολλά χρόνια, ζούσε σε μια πόλη τη Ναζαρέτ μια νέα και καλή γυναίκα που την έλεγαν Μαρία.

Μια μέρα, φως πλημμύρισε όλο τον τόπο κι ο Αρχάγγελος Γαβριήλ παρουσιάστηκε μπροστά της. «Μη φοβάσαι Μαρία», της είπε, «Σου φέρνω ευχάριστα νέα. Ο Θεός σε διάλεξε να γίνεις η μητέρα του Γιου του. Θα αποκτήσεις ένα μωρό και θα το ονομάσεις Ιησού».

Στην ίδια πόλη ζούσε ένας ξυλουργός που τον έλεγαν Ιωσήφ. Ο Ιωσήφ προστάτευε κι αγαπούσε τη Μαρία. Ο άγγελος παρουσιάστηκε και σε κείνον και του είπε ότι η Μαρία θα έφερνε στον κόσμο το Γιο του θεού. Τότε, εκείνος, γεμάτος χαρά, έτρεξε στη Μαρία και της διηγήθηκε όσα του είπε ο άγγελος.

Μια μέρα, ήρθε μια διαταγή απ' τον κυβερνήτη της χώρας. Όλοι οι κάτοικοι έπρεπε να επιστρέψουν στον τόπο που γεννήθηκαν για να μετρηθούν.

Ο Ιωσήφ άρχισε ν' ανησυχεί πολύ. Αυτός και η Μαρία έπρεπε να πάνε στη Βηθλεέμ, από όπου καταγόταν ο Ιωσήφ, μια πόλη πολύ μακριά και η Μαρία ήταν έτοιμη να γεννήσει το μωρό της.

Την άλλη μέρα, μόλις χάραξε, ξεκίνησαν. Ο Ιωσήφ με τα πόδια, η Μαρία καβάλα σ' ένα γάιδαρο. Ο δρόμος ήταν μακρύς και δύσκολος. Κατάφεραν να φθάσουν στη Βηθλεέμ αργά το απόγευμα. Η πόλη ήταν γεμάτη κόσμο.

Ο Ιωσήφ προσπάθησε να βρει κάποιο μέρος για να μείνουν το βράδυ, αλλά όλα τα δωμάτια ήταν γεμάτα. Η Μαρία ήταν τόσο κουρασμένη, που με δυσκολία στεκόταν στα πόδια της.

Στο τέλος, ένας ταβερνιάρης τους λυπήθηκε και τους είπε: «Όλα τα δωμάτια είναι γεμάτα, αλλά μπορείτε να μείνετε στο στάβλο μου. Εκεί είναι καθαρά και ζεστά».

Ο Ιωσήφ τον ευχαρίστησε και πήγαν στο στάβλο. Ο σανός ήταν μαλακός και μύριζε όμορφα. Η Μαρία και ο Ιωσήφ ήταν κατάκοποι. Έτσι ξάπλωσαν για να ξεκουραστούν.

Εκείνη τη νύχτα, η Μαρία γέννησε το μωρό της. Ήταν αγόρι, όπως το είχε πει ο άγγελος. Το ονόμασαν Ιησού. Η Μαρία το τύλιξε σε μια κουβέρτα και το ξάπλωσε μέσα σε μια φάτνη, που ήταν ζεστά και μαλακά. Η Μαρία και ο Ιωσήφ κοιτούσαν το μωρό με λατρεία. Το ένιωθαν κι οι δυο ότι ήταν ένα ξεχωριστό μωρό.

Στο λόφο πάνω απ' την πόλη μερικοί βοσκοί πρόσεχαν τα πρόβατά τους. Ξαφνικά, ο ουρανός γέμισε φως και παρουσιάστηκε ένας άγγελος. Οι βοσκοί έπεσαν στη γη τρομοκρατημένοι.

«Μη φοβάστε. Σας φέρνω καλά νέα», τους είπε ο άγγελος. «Σήμερα γεννήθηκε ένα παιδί. Είναι ο Γιος του Θεού. Το πιο λαμπρό αστέρι θα σας οδηγήσει να τον βρείτε στη Βηθλεέμ, μέσα σε μια φάτνη».

Οι βοσκοί κοιτούσαν με θαυμασμό τον ουρανό, που είχε γεμίσει με αγγέλους που τραγουδούσαν. Ένα μεγάλο και λαμπερό αστέρι φώτιζε όλη την πλάση. «Πρέπει να πάμε να βρούμε αυτό το παιδί», είπε ο ένας. «Να του πάμε για δώρο ένα απ' τα νεογέννητα αρνάκια μας».

Έτσι, λοιπόν, ακολούθησαν το άστρο κι έφτασαν στη Βηθλεέμ. Βρήκαν τον Ιησού μέσα στο στάβλο, μαζί με τη Μαρία και τον Ιωσήφ. Συγκινημένοι έπεσαν στα γόνατα και του πρόσφεραν το δώρο τους.

Πολύ μακριά, σε μια χώρα της Ανατολής, ζούσαν τρεις σοφοί άνθρωποι. Μια μέρα, είδαν ένα πολύ λαμπρό αστέρι στον ουρανό. Ήθελαν να μάθουν τι σήμαινε. Έψαξαν στα βιβλία τους για να βρουν την απάντηση. «Ένας νέος και μεγάλος βασιλιάς γεννήθηκε», είπαν. «Αυτό δείχνει το λαμπρό αστέρι». Πρέπει να πάμε να τον βρούμε για να τον προσκυνήσουμε. Το άστρο θα μας οδηγήσει».

Οι τρεις σοφοί ξεκίνησαν για το μακρύ ταξίδι τους. Το άστρο έλαμπε μπροστά τους μέρα και νύχτα. Κάποτε, έφτασαν στο παλάτι του βασιλιά Ηρώδη.

Όταν έμαθε ο βασιλιάς πού πήγαιναν οι τρεις σοφοί, δεν ευχαριστήθηκε καθόλου. «Πρέπει να βρείτε το νέο βασιλιά και να μου πείτε πού βρίσκεται για να τον προσκυνήσω κι εγώ», τους είπε χωρίς να δείξει το θυμό του.

Οι σοφοί ακολούθησαν το άστρο για πολλά χιλιόμετρα μέχρι που αυτό σταμάτησε ακριβώς πάνω απ' το στάβλο που βρισκόταν ο Ιησούς.

«Ψάχνουμε για το νεογέννητο βασιλιά», είπαν. «Ένα λαμπρό αστέρι μας οδήγησε από πολύ μακριά ως εδώ». Τότε, ο Ιωσήφ τους έδειξε τη φάτνη. Αυτοί κατάλαβαν και γονάτισαν μπροστά στον Ιησού. Του πρόσφεραν πολύτιμα δώρα: χρυσό, λιβάνι και σμύρνα.

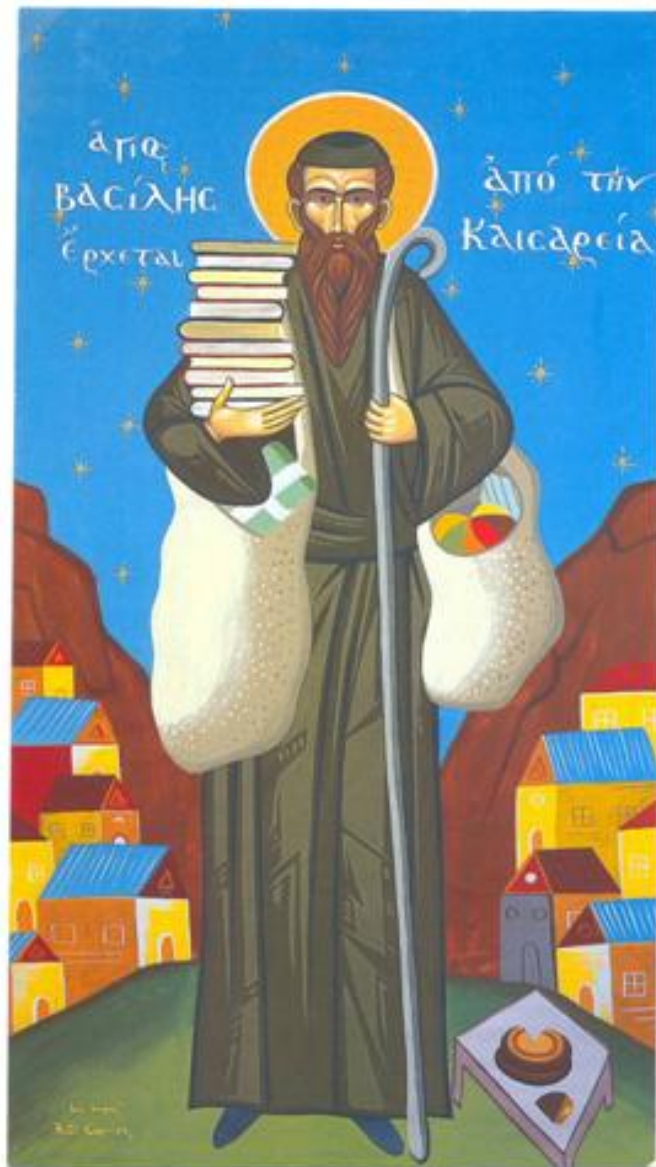
Την επόμενη μέρα, οι τρεις σοφοί ξεκίνησαν για το παλάτι του Ηρώδη. Στο δρόμο σταμάτησαν κάπου να ξεκουραστούν. Η κούραση τους έκλεισε βαριά τα βλέφαρα.

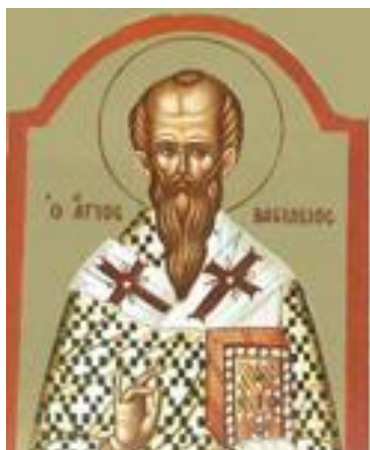
Στον ύπνο τους είδαν έναν άγγελο που τους προειδοποίησε: «Μην πάτε στον Ηρώδη! Θέλει να κάνει κακό στον Ιησού!». Έτσι οι σοφοί άλλαξαν δρόμο και δεν πήγαν ποτέ στον Ηρώδη.

Η Μαρία και ο Ιωσήφ ήταν πολύ χαρούμενοι και πολύ περήφανοι. Ήξεραν ότι το μωρό τους ήταν στ' αλήθεια ο Γιος του Θεού. Ήξεραν ότι ήταν ξεχωριστός. Κι ακόμη ήξεραν ότι, σαν θα μεγάλωνε, θα 'χε πολλά να κάνει για τούτο τον κόσμο. Κι όλοι οι άνθρωποι θα τον λάτρευαν σ' όλη τη γη και θα θυμόντουσαν τη Γέννησή του γιορτάζοντας εκείνη τη μέρα, σαν μια ημέρα ΑΓΑΠΗΣ και ειρήνης.

Ο ΔΙΚΟΣ ΜΑΣ ΆΓΙΟΣ ΒΑΣΙΛΗΣ

Ο Μέγας Βασίλειος γεννήθηκε το 329 στη Νεοκαισάρεια του Πόντου. Έδρασε επί αυτοκρατορίας του Ουάλη, ο οποίος ασπαζόταν τη διδασκαλία του αιρετικού Αρείου. Οι χριστιανοί γονείς του, Βασίλειος και Εμμέλεια, ήταν εύποροι κι έτσι ο Βασίλειος μορφώθηκε κοντά σε μεγάλους δασκάλους και έμαθε να αγαπά το Χριστό και τους ανθρώπους.

Το 370 έγινε αρχιεπίσκοπος της Καισαρείας της Καππαδοκίας. Έγραψε πολλά βιβλία. Έδωσε την περιουσία του για να καλυτερέψει η ζωή των φτωχών ανθρώπων. Ίδρυσε τη Βασιλειάδα, ένα μεγάλο συγκρότημα με νοσοκομείο, ορφανοτροφείο και άλλα ιδρύματα, που σκοπό τους είχαν την ανακούφιση του ανθρώπινου πόνου. Κοιμήθηκε στα 50 του χρόνια.

Η Εκκλησία μας τιμά την μνήμη του την 1^η Ιανουαρίου.

η ιστορία της βασιλόπιτας η ιστορία της βασιλόπιτας

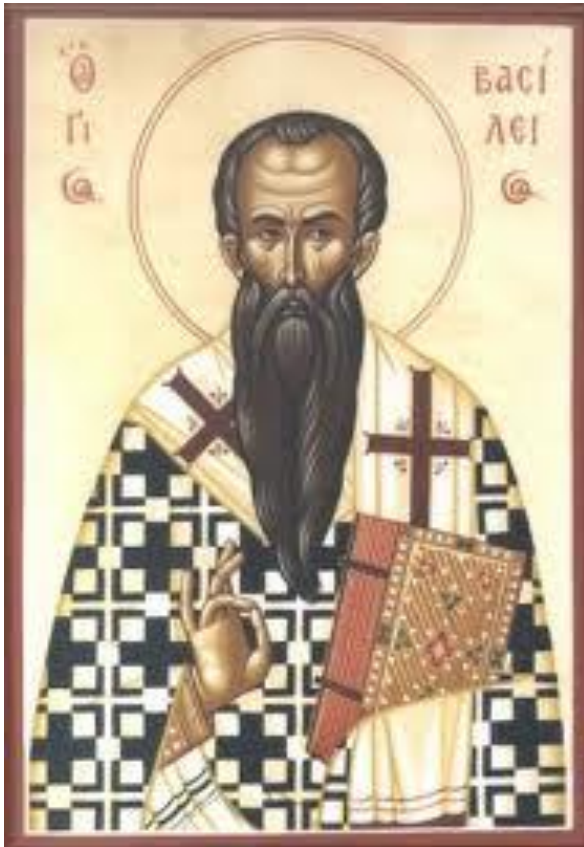

κατανόηση και αλληλοβοήθεια.

Κάποια μέρα όμως, ένας αχόρταγος στρατηγός - τύραννος της περιοχής, ζήτησε να του δοθούν όλοι οι θησαυροί της πόλης της Καισαρείας, αλλιώς θα πολιορκούσε την πόλη για να την κατακτήσει και να τη λεηλατήσει.

Ο Μέγας Βασίλειος ολόκληρη τη νύχτα προσευχόταν να σώσει ο Θεός την πόλη. Ξημέρωσε η νέα μέρα και ο στρατηγός αποφασισμένος με το στρατό του περικύκλωσε αμέσως την Καισαρεία.

Μπήκε με την ακολουθία του και ζήτησε να δει το Δεσπότη, ο οποίος βρισκόταν στο ναό και προσευχόταν. Με θράσος και θυμό ο αδίστακτος στρατηγός απαίτησε το χρυσάφι της πόλης καθώς και ότι άλλο πολύτιμο υπήρχε στην πόλη.

Ο Μέγας Βασίλειος απάντησε ότι οι άνθρωποι της πόλης του δεν είχαν τίποτε άλλο πέρα από πείνα και φτώχεια, δεν είχαν να δώσουν τίποτε αξιόλογο στον άρπαγα στρατηγό.

Ο στρατηγός με το που άκουσε αυτά τα λόγια θύμωσε ακόμα περισσότερο και άρχισε να απειλεί τον Μέγα Βασίλειο ότι θα τον εξορίσει πολύ μακριά από την πατρίδα του ή κι ακόμη μπορεί να τον σκοτώσει.

Οι χριστιανοί της Καισαρείας αγαπούσαν πολύ το Δεσπότη τους και θέλησαν να τον βοηθήσουν.

Μάζεψαν, λοιπόν, από τα σπίτια τους ό,τι χρυσαφικά είχαν και του τα πρόσφεραν, ώστε δίνοντάς τα στο σκληρό στρατηγό να σωθούν.

Στο μεταξύ ο ανυπόμονος στρατηγός κόντευε να σκάσει από το κακό του. Διέταξε αμέσως το στρατό του να επιτεθεί στο φτωχό λαό της πόλης.

Ο Δεσπότης, ο Μέγας Βασίλειος, που ήθελε να προστατέψει την πόλη του προσευχήθηκε και μετά παρουσίασε στο στρατηγό ότι χρυσαφικά είχε μαζέψει μέσα σε ένα σεντούκι.

Τη στιγμή όμως που ο στρατηγός πήγε να ανοίξει το σεντούκι και να αρπάξει τους θησαυρούς, με το που ακούμπησε τα χέρια του πάνω στα χρυσαφικά έγινε το θαύμα!

Όλοι οι συγκεντρωμένοι είδαν μια λάμψη και αμέσως μετά έναν λαμπρό καβαλάρη να ορμάει με το στρατό του επάνω στον σκληρό

στρατηγό και τους δικούς του. Σε ελάχιστο χρόνο ο κακός στρατηγός και οι δικοί του αφανίστηκαν.

Ο λαμπρός καβαλάρης ήταν ο Άγιος Μερκούριος και στρατιώτες του οι άγγελοι.

Έτσι σώθηκε η πόλη της Καισαρείας. Τότε όμως, ο δεσπότης της, ο Μέγας Βασίλειος, βρέθηκε σε δύσκολη θέση! Θα έπρεπε να μοιράσει τα χρυσαφικά στους κατοίκους της πόλης και η μοιρασιά να είναι δίκαιη, δηλαδή να πάρει ο καθένας ό,τι ήταν δικό του.

Αυτό ήταν πολύ δύσκολο. Προσευχήθηκε, λοιπόν, ο Μέγας Βασίλειος και ο Θεός τον φώτισε τι να κάνει. Κάλεσε τους διακόνους και τους βοηθούς του και τους είπε να ζυμώσουν ψωμάκια, όπου μέσα στο καθένα ψωμάκι θα έβαζαν και λίγα χρυσαφικά.

Όταν αυτά ετοιμάστηκαν, τα μοίρασε σαν ευλογία στους κατοίκους της πόλης της Καισαρείας.

Στην αρχή όλοι παραξενεύτηκαν, μα η έκπληξή τους ήταν ακόμη μεγαλύτερη όταν κάθε οικογένεια έκοβε το ψωμάκι αυτό κι έβρισκε μέσα τα χρυσαφικά της.

Ήταν λοιπόν ένα ξεχωριστό ψωμάκι, η βασιλόπιτα . Έφερνε στους ανθρώπους χαρά κι ευλογία μαζί.

Από τότε φτιάχνουμε κι εμείς τη βασιλόπιτα με το φλουρί μέσα, την πρώτη μέρα του χρόνου, τη μέρα του Αγίου Βασιλείου.

Ο Αϊ Βασίλης

Ο Αϊ Βασίλης στις δυτικές και βόρειες χώρες είναι παχουλός με κόκκινη στολή, άσπρα γένια, μακριές μπότες και τaráνδους για να σέρνουν το έλκηθρό του.

Τον λένε Σάντα Κλάους και βασίζεται στην ιστορία του Αγίου Νικολάου, ο οποίος έζησε κοντά στην Καππαδοκία.

Ο άγιος Νικόλαος είναι προστάτης των παιδιών και των ναυτικών.

Γιατί, λοιπόν, φανταζόμαστε τον Αϊ Βασίλη με κόκκινη στολή όπως οι βόρειες χώρες;

Τον φανταζόμαστε γιατί η Coca Cola έτσι τον έφτιαξε σε μια διαφήμιση: με κόκκινα ρούχα.

Στην Ελλάδα έφεραν αυτήν την εικόνα του Αϊ Βασίλη οι Έλληνες μετανάστες.

Άγιος Βασίλειος	Αϊ Βασίλης
<ul style="list-style-type: none">• Έρχεται από Καππαδοκία και είναι ιεράρχης• Αδύνατος με μακριά μαύρη γενειάδα• Με μάλλινη κάπα• Σκούφο• Μαγκούρα από ξύλο κρυνιάς• Γυρίζει όλο τον κόσμο με τα πόδια και φέρνει τη χαρά και την ευτυχία.	<ul style="list-style-type: none">• Έρχεται από βόρειες χώρες πάνω σε έλκηθρο• Παχουλός με κάτασπρη γενειάδα• Κόκκινα ρούχα• Κόκκινος σκούφος• Σάκος με δώρα• Γυρίζει όλο τον κόσμο με το έλκηθρο και μοιράζει δώρα.
 An icon of Saint Basil, a bearded man in a green and gold robe, holding a book, standing in a landscape with a church and people.	 A colorful illustration of Santa Claus, a man with a white beard, wearing a red suit with white trim and a red hat, standing on a dark background.

μύθοι - θρύλοι - παραδόσεις

Οι καλικάντζαροι

Οι καλικάντζαροι είναι μια παλιά παράδοση στην πατρίδα μας. Και σε κάθε τόπο, και πιο πολύ στα χωριά, υπάρχουν χίλιοι θρύλοι και έθιμα γύρω από αυτούς.

Εμφανίζονται κάθε Χριστούγεννα. Μερικοί λένε ότι είναι πνεύματα, άλλα καλά και άλλα κακά. Άλλοι πάλι πιστεύουν ότι είναι παράξενα όντα, μαλλιαρά και ότι τρυπώνουν στα σπίτια από τις καμινάδες. Τις νύκτες πηγαίνουν και κλέβουν τα φαγητά που βρίσκουν και πιο πολύ τα σύκα γιατί τους αρέσουν πολύ. Όταν τελειώσουν το φαγητό τους αρχίζουν να χορεύουν.

Όλοι οι χωρικοί, όταν πλησιάζει βράδυ, φοβούνται να ξεμυτίσουν από το σπίτι τους, προπάντων τα μικρά παιδιά, ως ότου έρθει η γιορτή των Φώτων, που ρίχνουν το σταυρό και οι καλικάντζαροι εξαφανίζονται. Τότε πάνε και ζούνε κάτω από τη γη. Και εμφανίζονται πάλι τα άλλα Χριστούγεννα.

Σε πολλά χωριά ρίχνουνε αναμμένα κάρβουνα στα πηγάδια, για να μην μαγαρίσουν οι καλικάντζαροι.

Δεν μπορούμε να σας εξηγήσουμε καλύτερα, τι είναι ένας Καλικάντζαρος. Νομίζουμε πως μπορέσαμε να σας δώσουμε να καταλάβετε περίπου τι είναι.

Σε άλλους είναι συμπαθητικοί και σε άλλους αντιπαθητικοί. Θα θέλαμε πολύ να βλέπαμε έναν Καλικάντζαρο, αλλά νομίζουμε πως δεν θα το κατορθώσουμε. Απλούστατα : γιατί δεν υπάρχουν!!!

Τα Τσιλικρωτά (Δυτική Μάνη)

Και στη Μάνη ακούγονται δοξασίες για τα δαιμονικά και άλλα υπερφυσικά όντα, που βγαίνουν τα δωδεκαήμερα από του Χριστού ως τα Φώτα. Πρόκειται για τους Καλικάντζαρους.

Πολλοί λαογράφοι υποστηρίζουν πως είναι οι Καλικάντζαροι απόγονοι του τραγοπόδη θεού Πάνα ή των Σατύρων, που πηδήσανε από την μυθολογία στη χριστιανική ζωή. Ο πατέρας της Ελληνικής Λαογραφίας Νικ. Γ. Πολίτης στις «Παραδόσεις» του αναφέρεται σε Λυκοκατζαραίους, Σκαλικαντζέρια, Καρκαντζέλια, Κωλοβελώνηδες, Πλανηταρούδια, Κήηδες, Παγανά. Στην περιοχή της Αντρούβιτσας (Δ. Μάνη) ονομάζουν τους Καλικάντζαρους Τσιλικρωτά.

Τους Καλικάντζαρους που μπαίνουν στα σπίτια από τις καπνοδόχους, γιατί τους προσελκύει η μυρωδιά του λαδιού από τις τηγανίδες, ο λαός τους έχει πλάσει ψηλούς, μαυριδερούς, ισχνούς, άσχημους με κόκκινα άγρια μάτια και τριχωτό όλο το σώμα.

Θεωρούνται «μαγαρισμένοι» και σιχαμεροί, κάνουν ζημιές όπως: σβήνουν τη φωτιά, μαγαρίζουν τα εδέσματα, παρενοχλούν τους ανθρώπους, κυρίως τα παιδιά και τις γριές και χοροπηδάνε στους δρόμους. Τρώνε βατράχους, χελώνες, φίδια, σκουλήκια κ.ά.

Οι άνθρωποι προσπαθούν να εξολοθρεύσουν τις βλαπτικές τους ενέργειες με εξορκισμούς ή προσφορά γλυκισμάτων, τηγανίδων κ.τ.λ. Ο μεγάλος τους φόβος είναι ο αγιασμός.

Στη Μάνη ακούγονται και στην εποχή μας κάποια λαϊκά στιχουργήματα για τους Καλικάντζαρους:

Αρορίτες είμαστε,
αραρά γυρεύουμε
τηγανίδες θέλομε
τα παιδιά τα παίρνουμε
ή το (γ)κούρο ή τη (γ)κότα
ή θα σπάσαμε τη (μ)πόρτα.

Φοβούνται τον αγιασμό, γιατί, όποιος βραχεί με αγιασμένο νερό, αφανίζεται. Όταν βλέπουν τον παπά που αγιάζει, τρέχουν φωνάζοντας:

Φεύγετε να φεύγουμε
τι έφτασε ο σκυλόπαπας
με την αγιαστούρα του

ήθη και έθιμα από όλη την Ελλάδα

Το χριστουγεννιάτικο έλατο

Στην πατρίδα μας το χριστουγεννιάτικο δέντρο το έφεραν για πρώτη φορά οι Βαυαροί.

Σήμερα είναι το χαρακτηριστικό διακοσμητικό των Χριστουγέννων και ο χώρος γύρω από αυτό έχει γίνει χώρος, όπου συγκεντρώνονται φίλοι και συγγενείς για να ανταλλάξουν δώρα και για να γιορτάσουν.

Το σπάσιμο του ροδιού, έθιμο της Πελοποννήσου

Το πρωί της Πρωτοχρονιάς, η οικογένεια πηγαίνει στην εκκλησία και ο νοικοκύρης κρατάει στην τσέπη του ένα ρόδι, για να το λειτουργήσει. Γυρνώντας σπίτι, πρέπει να χτυπήσει το κουδούνι της εξώπορτας – δεν κάνει να ανοίξει ο ίδιος με το κλειδί του – και έτσι να είναι ο πρώτος που θα μπει στο σπίτι, για να κάνει το καλό ποδαρικό, με το ρόδι στο χέρι.

Μπαίνοντας μέσα, με το δεξί, σπάει το ρόδι πίσω από την εξώπορτα, το ρίχνει δηλαδή κάτω με δύναμη, για να σπάσει και να πεταχτούν οι ρώγες του παντού και ταυτόχρονα λέει: "με υγεία, ευτυχία και χαρά το νέο έτος κι όσες ρώγες έχει το ρόδι, τόσες λίρες να έχει η τσέπη μας όλη τη χρονιά".

Τα παιδιά μαζεμένα γύρω-γύρω κοιτάζουν οι ρώγες, αν είναι τραγανές και κατακόκκινες. Όσο γερές κι όμορφες είναι οι ρώγες, τόσο χαρούμενες κι ευλογημένες θα είναι οι μέρες που φέρνει μαζί του ο νέος χρόνος.

Οι κολόνιες, έθιμο της Κεφαλονιάς

Στην Κεφαλονιά, αλλά και στα άλλα νησιά των Επτανήσων, το βράδυ της παραμονής της Πρωτοχρονιάς, οι κάτοικοι γεμάτοι χαρά για τον ερχομό του νέου χρόνου, κατεβαίνουν στους δρόμους κρατώντας μπουκάλια με κολόνιες και ραίνουν ο ένας τον άλλον τραγουδώντας:

"Ήρθαμε με ρόδα και με ανθούς να σας ειπούμε χρόνους πολλούς".

Η τελευταία ευχή του χρόνου που ανταλλάσσουν είναι: "Καλή Αποκοπή", δηλαδή με το καλό να αποχωριστούμε τον παλιό χρόνο.

Το πρωί της Πρωτοχρονιάς η μπάντα του δήμου περνάει από όλα τα σπίτια και τραγουδάει καντάδες και κάλαντα:

"Πάλιν ακούσατε άρχοντες πάλι να σας ειπούμε,
ότι και αύριον εστί ανάγκη να χαρούμε
και να πανηγυρίζουμε Περιτομήν Κυρίου,
την εορτή του Μάκαρος Μεγάλου Βασιλείου".

Οι μωμόγεροι, έθιμο της Βόρειας Ελλάδας

Η λαϊκή φαντασία οργιάζει στην κυριολεξία σχετικά με τους Καλικάντζαρους, που βρίσκουν την ευκαιρία να αλωνίσουν τον κόσμο από τα Χριστούγεννα μέχρι τα Φώτα, τότε δηλαδή που τα νερά είναι «αβάφιστα». Η όψη τους τρομακτική, οι σκανδαλιές τους απερίγραπτες και ο μεγάλος φόβος τους η φωτιά.

Στις περιοχές της Μακεδονίας, Θράκης και Θεσσαλίας εμφανίζεται το έθιμο των μεταμφιέσεων, που φαίνεται πως έχει σχέση με τους καλικάντζαρους. Οι μεταμφιεσμένοι, που λέγονται Μωμόγεροι, Ρογκάτσια ή Ρογκατσάρια, φοράνε τομάρια ζώων (λύκων, τράγων κλπ) ή ντύνονται με στολές ανθρώπων οπλισμένων με σπαθιά. Γυρίζουν στο χωριό τους ή στα γειτονικά χωριά, τραγουδούν και μαζεύουν δώρα. Άμα συναντηθούν δυο παρέες, κάνουν ψευτοπόλεμο μεταξύ τους, ώσπου η μία ομάδα να νικήσει και η άλλη να δηλώσει υποταγή.

Τσιτσι (Τυχερό Έβρου)

Τα "τσιτσι" συνδέονται με τον ερχομό των καλικάντζαρων στον επάνω κόσμο και παρομοιάζονται με πολύ μεγάλες γάτες, οι οποίες εμφανίζονται το βράδυ της παραμονής των Χριστουγέννων και προκαλούν ζημιές σε όσα σπίτια δεν προσφέρουν λεφτά, όταν χτυπούν στους τοίχους τους.

Ανήμερα τα Χριστούγεννα χτυπούν οι καμπάνες σημαίνοντας το τέλος της κυριαρχίας αυτών των πλασμάτων, ενώ τα παιδιά του χωριού περιφέρονται με το τσατάλ, βέργα με διχάλα στο ένα άκρο της, και ένα ταψί στο οποίο συγκεντρώνουν τα κέρασματα και τραγουδούν "Τσιτσι κολουντρί χάπε ντέρε σε ιγκούδιν" (δηλαδή: Τσιτσι κολουντρί ανοίξτε την πόρτα, γιατί ξημέρωσε).

Στο παρελθόν, εκείνοι που δεν άνοιγαν την πόρτα τους τιμωρούνταν παραδειγματικά με τη μεταφορά κάποιου αντικειμένου από την αυλή τους στο δρόμο ή στην πλατεία του χωριού. Σήμερα η σκανταλιά έχει μεγαλύτερη σημασία από αυτό καθαυτό το κέρασμα.

Το Χριστόψωμο...

Το «ψωμί του Χριστού» το έφτιαχνε, την παραμονή των Χριστουγέννων, η νοικοκυρά με ιδιαίτερη ευλάβεια και με ειδική μαγιά (από ξερό βασιλικό κ.λ.π.).

Απαραίτητος επάνω, χαραγμένος ο σταυρός. Γύρω - γύρω διάφορα διακοσμητικά σκαλιστά στο ζυμάρι ή πρόσθετα στολίδια. Αυτά τόνιζαν το σκοπό του χριστόψωμου και εξέφραζαν τις διάφορες πεποιθήσεις των πιστών.

Την ημέρα του Χριστού, ο νοικοκύρης έπαιρνε το χριστόψωμο, το σταύρωνε, το έκοβε και το μοίραζε σ' όλη την οικογένειά του και σε όσους παρευρίσκονταν στο χριστουγεννιάτικο τραπέζι. (Μερικοί εδώ βλέπουν ένα συμβολισμό της Θείας κοινωνίας. Όπως ο Χριστός έδωσε τον άρτον της ζωής σε όλη την ανθρώπινη οικογένειά του...).

Γύρω από το χριστόψωμο υπάρχουν και άλλες παραδόσεις. Αναφέρονται στην ενότητα της Εκκλησίας και των λαών, με συμβολικό πρότυπο την ένωση των κόκκων του σίτου σ' ένα ψωμί. Οι λαοί κάποτε θα ενωθούν μ' ένα ποιμένα, το Χριστό.

...στη Μάνη

Κάθε οικογένεια στο φούρνο του σπιτιού «ρίχνει» τα χριστόψωμα, για να τα κόψει στο τραπέζι των Χριστουγέννων ο οικοδεσπότης σταυρώνοντάς τα, και ευχόμενος «Χρόνια πολλά και του χρόνου». Τα χριστόψωμα κατασκευάζονται όπως το ψωμί, μόνο που στολίζονται με σταυρούς και ποικίλα στολίδια ανάλογα με την καλαισθησία της νοικοκυράς.

...στη Σπάρτη

Στη Σπάρτη, σε κάθε σπίτι, δυο τρεις μέρες πριν, ζυμώνουν ένα έως δεκαπέντε καρβέλια ψωμί. Το ένα, που το τρώνε ανήμερα των Χριστουγέννων, είναι το ψωμί του Χριστού και το πλάθουν σε σχήμα σταυρού από ζύμη. Τα' άλλα χριστόψωμα τα κάνουν με μύγδαλα και καρύδια.

...στην Κεφαλονιά

Χαρακτηριστική είναι μια κεφαλλονίτικη συνήθεια. Όλο το σόι συγκεντρώνεται στο σπίτι του πιο ηλικιωμένου. Στο πάτωμα τοποθετούν τρία δαυλιά «χιαστί» και πάνω τους βάνουν την «κουλούρα».

Όλοι κάνουν ένα κλοιό γύρω ακουμπώντας καθένας με το δεξί του χέρι την κουλούρα. Ύστερα ο νοικοκύρης ψάλλει το «Η γέννησή σου Χριστέ ο Θεός...» και ρίχνει λάδι στα δαυλιά, βάζοντάς τα στη φωτιά. Μετά κόβει την κουλούρα, τη μοιράζει και δειπνούν όλοι μαζί.

...στην Κρήτη

Το χριστουγεννιάτικο ψωμί το φτιάχνουν οι γυναίκες με ιδιαίτερη φροντίδα και υπομονή. Η ετοιμασία του είναι ολόκληρη ιεροτελεστία: χρησιμοποιούν ακριβά υλικά, ψιλοκοσκινισμένο αλεύρι, ροδόνερο, μέλι, σουσάμι, κανέλα, γαρίφαλα και καθώς ζυμώνουν λένε: "Ο Χριστός γεννιέται, το φως ανεβαίνει, το προζύμι για να γένει."

Όταν πλάσουν το ζυμάρι, παίρνουν τη μισή ζύμη και φτιάχνουν μια κουλούρα, ενώ με την υπόλοιπη φτιάχνουν ένα σταυρό με λωρίδες και τον τοποθετούν πάνω στο ψωμί. Στο κέντρο βάζουν ένα άσπαστο καρύδι και στην υπόλοιπη επιφάνεια σχεδιάζουν σχήματα με το μαχαίρι ή με το πιρούνι, όπως λουλούδια, φύλλα, καρπούς, πουλάκια. Για το χριστουγεννιάτικο τραπέζι, το Χριστόψωμο είναι ευλογημένο ψωμί. Το κόβουν ανήμερα τα Χριστούγεννα, ανταλλάσσοντας πολλές ευχές.

...στους Σαρακατσάνους

Οι Σαρακατσάνοι τσοπάνηδες φτιάχνουν δύο χριστόψωμα. Το πρώτο, το καλύτερο και με τα πιο πολλά κεντίδια, είναι για το Χριστό «για να τους φυλάει και να τους βλογάει». Πάνω του σκαλίζουν ένα μεγάλο σταυρό – φεγγάρι με πέντε λουλούδια.

Το δεύτερο, η τρανή Χριστοκουλούρα ή Ψωμί του Χριστού, είναι για τα πρόβατα. Έτσι τα τιμά ο βοσκός και τα βλογά ο Χριστός. Στη Χριστοκουλούρα παριστάνεται με ζύμη, όλη η ζωή της στάνης, δηλαδή η μάντρα, τα πρόβατα, οι βοσκοί κ.λ.π.

Οι τηγανίδες (Χωριά της Έξω Μάνης)

Σε όλα τα σπίτια, παραμονές Χριστουγέννων θα έπλαθαν και θα έψηναν τις τηγανίδες, τα μανιάτικα λαλάγια. Στο σοφρά ή σε κάποιο τραπέζι κοντά στην φωτογονία, η μητέρα και τα κορίτσια έπλαθαν το έτοιμο ζυμάρι σε χοντρό μακαρόνι, τις τηγανίδες, και το δίπλωναν τεχνικά στα τέσσερα. Μετά το έριχναν στη μεγάλη τηγάνα που ήταν γεμάτη καυτό λάδι πάνω στη φωτιά, για να ψηθεί.

Η πρώτη τηγανίδα, μεγάλη και στρογγυλή με σταυρό στη μέση ήταν του Χριστού, η δεύτερη παρόμοια του σπιτιού κ.λ.π. Τις ψημένες τηγανίδες τις έβαζαν μέσα σε μπουρέκια (στρογγυλά μπακιρένια ταψιά) και σε λεκάνες. Όταν στράγγιζαν καλά τις έβαζαν σε κοφίνια και τις κρεμούσαν ψηλά.

Η ποσότητα του ζυμαριού που θα γινόταν τηγανίδες ήταν αρκετή και πάντοτε ανάλογη με τον πληθυσμό της φαμελιάς. Η φωτιά για τις τηγανίδες έπρεπε να είναι δυνατή και να έχει διάρκεια. Γι αυτό ο πατέρας είχε σκίσει σκίζες τα χοντρά κούτσουρα. Ήταν η καλύτερη καύσιμη ύλη για την περίπτωση.

Τα παιδιά παρακολουθούσαν και όλοι, αν δεν ήταν Τετάρτη ή Παρασκευή, δοκίμαζαν και έκαναν τις κρίσεις τους. Και κάθε χρόνο σχεδόν εύρισκαν τα ίδια ελαττώματα στο πλάσιμο και το ψήσιμο, όταν μάλιστα κάποιος ήθελε να πει νερό του έλεγαν να γυρίσει την πλάτη προς το τηγάνι για να μην ...τον βλέπουν οι τηγανίδες και ρουφάνε το λάδι.

Οι "λυπημένοι", που είχαν πρόσφατο θάνατο, δεν έψηναν τηγανίδες, τους πήγαιναν όμως συγγενείς και φίλοι. Άλλα γλυκά που έφτιαχναν στο σπίτι την περίοδο αυτή ήταν οι κουραμπιέδες και τα μελομακάρονα.

Το έθιμο του αναμμένου πουρναριού στην Ήπειρο

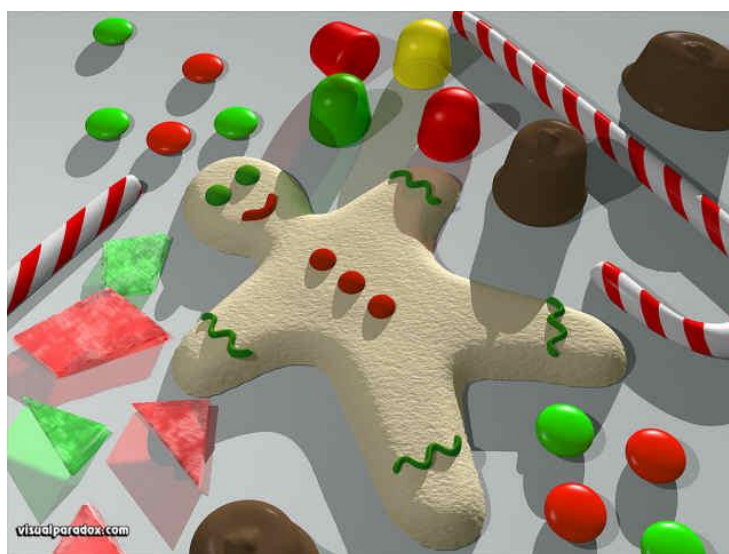
Στην Ήπειρο έχουν μια ωραία συνήθεια που τη βασίζουν σε μια παλιά παράδοση. Όταν γεννήθηκε ο Χριστός και πήγαν, λέει, οι βοσκοί να προσκυνήσουν, ήτανε νύχτα σκοτεινή. Βρήκαν κάπου ένα ξερό πουρνάρι κι έκοψαν τα κλαδιά του. Πήρε ο καθένας από ένα κλαδί στο χέρι, του έβαλε φωτιά και γέμισε το σκοτεινό βουνό χαρούμενες φωτιές και τριξίματα και κρότους.

Από τότε, λοιπόν, έχουν τη συνήθεια στα χωριά της Άρτας, όποιος πάει στο σπίτι του γείτονα, για να πει τα χρόνια πολλά, καθώς και όλα τα παιδιά τα παντρεμένα, που θα πάνε στο πατρικό τους, για να φιλήσουν το χέρι του πατέρα και της μάνας τους, να κρατούν ένα κλαρί πουρνάρι, ή ό,τι άλλο δεντρικό που καίει τρίζοντας. Στο δρόμο το ανάβουν και το πηγαίνουν έτσι αναμμένο στο πατρικό τους σπίτι και γεμίζουν χαρούμενες φωτιές και κρότους τα σκοτεινά δρομάκια του χωριού.

Ακόμη και στα Γιάννενα το ίδιο κάνουν. Μόνο που εκεί δεν κρατούν ολόκληρο το κλαρί το πουρνάρι αναμμένο στο χέρι τους – είναι μεγάλη πολιτεία τα Γιάννενα – αλλά κρατούν στη χούφτα τους μια χεριά δαφνόφυλλα και πουρναρόφυλλα, που τα πετούν στο τζάκι, μόλις μούνε και καλημερίζουν. Κι όταν τα φύλλα τα ξερά πιάσουν φωτιά κι αρχίσουν να τρίζουν και να πετάνε σπίθες, εύχονται:

«Αρνιά, κατσίκια, νύφες και γαμπρούς!»

Αυτή είναι η καλύτερη ευχή για κάθε νοικοκύρη. Να προκόβουν τα κοπάδια του, να πληθαίνει η φαμελιά του, να μεγαλώνουν τα κορίτσια και τα παλικάρια του, να του φέρνουν στο σπίτι νύφες και γαμπρούς, να του δώσουν εγγόνια που δε θ' αφήσουν τ' όνομα το πατρικό να σβήσει.

Το Χριστόξυλο, έθιμο της Μακεδονίας

Στα χωριά της βορείου Ελλάδας, ο νοικοκύρης ψάχνει στα χωράφια τις παραμονές των γιορτών και διαλέγει το Χριστόξυλο, δηλαδή το πιο όμορφο, γερό και χοντρό ξύλο από πεύκο ή ελιά, που θα το πάει σπίτι του, με σκοπό να καίει συνέχεια στο τζάκι από

τα Χριστούγεννα μέχρι και τα Φώτα. Ο λαός πιστεύει ότι καθώς καίγεται το Χριστόξυλο, ζεσταίνεται ο Χριστός στην κρύα σπηλιά της Βηθλεέμ.

Πριν ο νοικοκύρης φέρει το Χριστόξυλο, κάθε νοικοκυρά φροντίζει να έχει καθαρίσει καλά το σπίτι και με ιδιαίτερη προσοχή το τζάκι, ώστε να μη μείνει ούτε ίχνος από την παλιά στάχτη. Καθαρίζουν ακόμη και την καπνοδόχο, για να μη βρίσκουν πατήματα να κατέβουν οι καλικάντζαροι, τα κακά δαιμόνια, όπως λένε στα παραδοσιακά χριστουγεννιάτικα παραμύθια.

Το βράδυ της παραμονής των Χριστουγέννων, όταν όλη η οικογένεια θα είναι μαζεμένη γύρω από το τζάκι, ο νοικοκύρης του σπιτιού θα ανάψει την καινούρια φωτιά και θα μπει στην πυροστιά το Χριστόξυλο, με ευχή όλων να αντέξει για όλο το δωδεκάημερο των γιορτών.

"Τα καρύδια"

(παραδοσιακό ομαδικό παιχνίδι που παίζουν τα παιδιά στη
Ήπειρο)

Την ημέρα των Χριστουγέννων, τα παιδιά, κορίτσια και αγόρια, παίζουν "τα καρύδια". Το παιχνίδι είναι ομαδικό και παίζεται ως εξής:

Κάποιο παιδί χαράζει με ένα ξυλάκι στο χώμα μια ευθεία γραμμή. Πάνω σε αυτή την ευθεία γραμμή κάθε παίκτης βάζει κι από ένα καρύδι στη σειρά.

Μετά, ο κάθε παίκτης με τη σειρά του και από κάθετη απόσταση ενός με δύο μέτρα από τη γραμμή - σειρά των καρυδιών, σκυφτός, με το μεγαλύτερο και το πιο στρογγυλό καρύδι του, σημαδεύει κάποιο από τη σειρά των καρυδιών.

Όποιο καρύδι πετύχει και το βγάλει έξω από τη γραμμή το κερδίζει και δοκιμάζει ξανά σημαδεύοντας κάποιο άλλο καρύδι. Αν αστοχήσει, συνεχίζει ο επόμενος παίκτης.

Το παιχνίδι συνεχίζεται μέχρι να κερδηθούν όλα τα καρύδια...

Η σφαγή του γουρουνιού στη Θεσσαλία

Σαν ιεροτελεστία γινόταν σε κάθε οικογένεια η σφαγή του γουρουνιού, το οποίο εξέτρεφαν για το σκοπό αυτό. Το γουρούνι αναλάμβαναν να το σφάζουν οι άντρες του σπιτιού την παραμονή των Χριστουγέννων. Τα μέλη της οικογένειας αντάλλαζαν μεταξύ τους ευχές.

Το χοιρινό κρέας αποτελούσε το κύριο φαγητό στο χριστουγεννιάτικο γεύμα, όπως άλλωστε και σήμερα. Επίσης, έφτιαχναν λουκάνικα από το γουρούνι, τα οποία κρεμούσαν μέχρι να στεγνώσουν, ενώ το λίπος του γουρουνιού το αποθήκευαν σε δοχεία και το χρησιμοποιούσαν στη μαγειρική.

Το τάισμα της βρύσης

Στην Κεντρική Ελλάδα οι κοπέλες, τα μεσάνυχτα ή προς τα χαράματα των Χριστουγέννων (αλλού την παραμονή της Πρωτοχρονιάς), πηγαίνουν στην πιο κοντινή βρύση "για να κλέψουν το άκραντο νερό". Το λένε άκραντο, δηλαδή αμίλητο, γιατί δε βγάζουν λέξη σ' όλη τη διαδρομή. Όταν φτάνουν εκεί, την "ταΐζουν", με διάφορες λιχουδιές : βούτυρο, ψωμί, τυρί, σιτάρι ή κλαδί ελιάς και λένε:

"Όπως τρέχει το νερό σ' βρυσούλα μ', έτσ' να τρέχ' και το βιο μ".

Έπειτα ρίχνουν στη στάμνα ένα βατόφυλλο και τρία χαλίκια, "κλέβουν νερό" και γυρίζουν στα σπίτια τους πάλι αμίλητες, μέχρι να πιουν όλοι από τ' άκραντο νερό. Με το ίδιο νερό ραντίζουν και τις τέσσερις γωνίες του σπιτιού, ενώ σκορπούν στο σπίτι και τα τρία χαλίκια.

